

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:
Egész évre 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre 1 ft 50 kr
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ŐRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmentelen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

A közoktatásügyi miniszterium új beosztása.

Soha nem hallottunk annyit erről a tárcáról beszélni, mint mostani vezetője alatt. Trefort hosszú kormányzása alatt beszéltek ugyan róla, volt is miről, de mindenesetre több is elért volna akkor is.

Csáky idejében a kultusz elnyomta a közoktatást, az utóbbi részben — bár a kisdé-
óvási és tanítói nyugdíjtörvény nem megve-
tendő alkotások — legtöbb pont mégis a görög-
pótló féltörvény, mint a világrajövetel közben
kimult, vagy legalább is megdermedt egységes
közéiskolának földi maradványa verte fel.

A felekezeti tanárok nyugdíját is Csáky
gróf kezdte ugyan rendezni, de a törvényho-
zásban való képviselése már Eötvös báróra
maradt, aki meg is tette érdekében a magáét;
keresztül vitte, az állami hozzájárulást a bud-
getbe felvette, a fentartó hatóságokat az ada-
tok betérjesztésére telhivta.

De tett Eötvös br. hét hónapi működése
alatt egyebet is. Kilenc százeletti tanári állást
vett fel a költségvetésbe, hogy a már végzett
tanároknak az ezután képzendőők számára ugyan-
csak általa létrehozott tanárképző-internátust
helyettesítse s végül — mintegy hatyudalul
— az annyi igaz vádat túlélt közoktatási ta-
nácsot feloszlatta.

Az ezen intézkedéseket jelző költségvetés
már Wlassics képviselte s fentartásuk megigé-
rése mellett még sok mindenről beszélt s mint
olyan ember, ki úgy jutott székébe, mint Pilátus
a krédóba, természetesen a sajtóban
akkoriban felmerült eszmék tanulmányozását
illetve megvalósítását egyre-másra ígérte, úgy
hogy még a közoktatási tanács visszaállításá-
nak odiumát is el tudta magáról háritani reform-
jának megígéréseivel.

Itt kezdődik az az új éra, mely a reklám
dobját tartja a helyes kulturpolitika legfonto-
sabb eszközének. Alig mulik el nap, mely új
hírt ne hozna a hold-utcai palotából, szemé-
lyekről és dolgokról vegyessen.

AZ „ŐRÁLLÓ“ TÁRCÁJA.

A magyar nemzet története.

Millenniumi kiadás. Szerk. Szilágyi Sándor. I. kötet.
Magyarország a királyság megalapításáig. Vaszary Kolos
bevezetésével írták: Fröhlich Róbert, Kuzsinszky Bá-
lint, Nagy Géza és Marczali Henrik. Az Athenaeum
kiadta.

Régen érzett szükség pótlásaként jelent
meg a könyvpiacra a nagyszabású mű, mely-
nek első kötete a jelen soraink homlokán álló
címet viseli. Mióta Horváth Mihály és Szalay
László nagy történelmi művei megjelentek, nagy
változáson ment át a történelmi kutatás iránya,
mondhatni naponként változtak a nézetek a
hiteles tényekkel elfogadható adatokra nézve;
a megnyílt levéltárak özönnel ontottak sok
új anyagot bel- és külföldön egyaránt.

Felébredt a nagy mozgalom természetes
következményeként a régi kútfók iránt a kétely
is s a történelmi kutatás várta a férfit, aki a
felszaporodott anyagból kielejjezi a hibásat s
az igazság félreismerhetetlen bélyegét ráüti a
hitelesre. — A férfi megérkezett! mondta min-
denki, aki az akkor még teljesen fiatal Marczali
Henriknek nagy tanulmányát elolvasta *A ma-
gyar történet külföldről az Árpádok korában.*

A főrendiházi tárgyalások után csőstől
omlott az anketé és tárgyalás s megeredtek a
dicsőhimnuszok. Mind sürűbben hangzott a mon-
dás: Eötvös br. szép tervei nem kallódnak el
az új miniszter kezei alatt, jó örökösre bizta
őket, ha nem is ő, sőt tán nem is Ő felsége,
de legalább Bánffy Dezső mindenesetre.

Közben életbelépett a költségvetés, a mely
rendelkezésére hocsájtotta Wlassicsnak a fele-
kezeti tanárok 60000 frtját, a százeletti taná-
rok 20000 frtját, a tanárképző interuátus 15000
frtját s a jogot körülbelül száz közéiskolai
tanár előléptetésére, hogy a többi intézkedé-
seket ne is említsük.

Mint azelőtt, úgy azóta is verik a dobát
a könyvatosok a miniszter új terveiről, na-
ponkint jönnek az új hírek — nulla dics sine
linea — s ha végig tekintünk a Wlassics mi-
niszterkedésének eddigi hét hónapján, össze-
hasonlítva az Eötvös br.-éának a nemzeti párt
organuma szerint *meddő hét hónapjával*, be kell
látnia mindenkinek, hogy a hegyek Eötvös br.
alatt vajudtak s a nevelésügy egérke Wlassics
alatt született, illetve még mindig csak szü-
letik.

Sőt annyira megy már a nevelésügy, hogy
— nem tudván egyebet írni — kihirdet-
tik, hogy Wlassics nem követi társai példáját
s itthon marad a szünidőben s másnap már
jött a kommuniké: Wlassics miniszter külföldre
utazott üdülni.

De igazolnunk kell állításunkat. Ime: itt
van az égetően sürgős autonom tanári nyug-
díj intézet. Kihirdette a kormány hivatalosan a
tanár-egyesületi közlöny útján, hogy bármikor
lép is életbe a költségvetés, a nyugdíjintézet
jan. 1-től életbe lép, mert már serényen foly-
nak a munkálatok, mire a költségvetés meg
lesz, el is készül s eredmény az, hogy ma,
augusztus elején sem tudunk róla egyebet,
mint azt, hogy Wlassics miniszter külön bizott-
ságot nevezett ki, a (nem létező) nyugdíj-inté-
zet ügyeinek ellenőrzésére, sőt jegyzőt és kor-
mány-képviselőt is adott hozzá egy fogalmazó,

Olyanforma felfordulást csinált e mű a
magyar történelmi kutatás terén, mint *Lavoisier*
és *Robert Mayer* az anyag és erő megmaradá-
sának elvével a természettudományokban. A
megrögzött régi tanok krónika-fóliánsai harcra
keltek a fiatal óriással a gondolkodók fejében
alkotott harcmezőn, hogy hosszabb-rövidebb
idő alatt legyőzve tünjenek el a tudományból
mint a flogiszton és az életerő annak idején,
mert lehetetlen abba belekötni büntetlenül,
mint a fiatal *Marczali* igaznak állított.

Mi természetesebb tehát, mint hogy abban
a vállalatban, mely a magyar nemzet történe-
tének korszakait több emberrel írta meg: az
Árpádok kora *Marczali*-nak jutott.

S meg is felelt a várakozásnak, megírván
a magyar nemzet történetét a legrégibb idők-
től a királyság megalapításáig tiz nagy iven,
ugy, hogy ha egyébbel nem, ezzel méltóvá
tette magát a *Salamen* Ferenc tanszékére. Az
ilyen, a történelmi tudományban laikus ember-
nek, mint én vagyok, teljesen új dolgokat mond
e mű, hogy úgy mondjam felfedezi e nemzet
történetét.

Kezdi ott, ahol még magyar történelmi mű
nem kezdte: a nemzet eredetén s az Attila
földjére érkezése előtti történetén. Leírja ered-
etüket, különféle lakóhelyüket, más népekkel
való érintkezésüket, utjukat, mindent bizonyitva

illetve tanácsos személyében; különben pedig
a törvény hatályban léte első évének a végén
még meghalhat vagy munkaképtelenné válhatik
minden tanár, legalább kevesebb baja lesz az
ellenőrző bizottságnak.

Vajjon a közoktatásügyi miniszterium mos-
tani vezetői nem tartják kötelezőnek magukra
nézve a törvényeknek a végrehajtásra vonat-
kozó utasítását?

Mert hiszen a nyugdíjintézetre még lehet
azt mondani, hogy nem volt idő a nyélbeüté-
sére (csak legyen a ki elhiszi,) hanem a kilenc
százeletti tanár kinevezéséhez csak nem szük-
séges hét hónapi tanulmányozás? Sőt ha épen
annyi szükséges is és Wlassics és társai a Hold-
utcában jelenleg a nyugdíjintézettel volnának
elfoglalva, nem volnának hajlandók Eötvös
Lorándtól megkérdezni, hogy ő kiknek szánta
azt a 20000 frtot? Mert hiszen őneki bizonyára
voltak rá emberei, maga csinálta az állásokat
s hét hónapig ő is volt miniszter. Ez a felvi-
lágosítás legalább annyira lesz jó, hogy tisztá-
ban legyen a jelenlegi kultusz-kormány, hogy
— mást akarván, mint Eötvösék — ki *nem*
nevezendő ki ezen állásokra?

Tanári kinevezéseket olvastunk ugyan s
olvasunk is április óta folyton, annyit elisme-
rünk, hogy lehetőleg betartotta a rangsort, de
azt Alexander Bernát sem volt képes velünk
elhitetni, hogy a legközelebbi multban Buda-
pestre áthelyezett illetve kinevezett tanárok kö-
zül mindenik megérdemelte volna az annyi más,
rangban előtűk álló előtt a VIII. fizetési osztá-
lyt. Mert az lehet ok ugyan, hogy Budapes-
ten valamivel okvetlenül több kell, mint a vi-
déken s ezt a lakbértöbblet nem pótolja, de
ilyenkor a legkönnyebb segítség a bajon, hogy
azt a legérdemesebbeket helyezze át Buda-
pestre! Reméljük, még a miniszterium sem
hiszi, hogy ez eddig is úgy történt?

De vegyük a harmadik örökséget. Tartott
a miniszter egy tanácskozást a tanárképző in-
ternátus tárgyában, hallottunk ott eszméket,
jókat közönségeseket egyaránt, Wlassics úgy

s a hol a tényekből a következtetést levonja,
ott matematikai biztosság ömlik el szavaín.

Érdemesnek tartjuk, hogy előszavát, me-
lyet munkája iránytűjéül tekinthetünk, szószerint
lenyomassuk:

»Nyugat és kelet már több ízben váltotta
fel egymást a föld birtokában. A geográfiai
helyzetnek, a hegység és síkság eloszlásának
megfelelően, egyaránt ide törtek az Ázsia mé-
lyéig nyúló szarmata alföldnek törzsei, más-
részt meg az Appennin- és Balkánfélszigetnek
továbbá a felső Duna völgyének uralkodó nem-
zetei. Mióta Pannonia és Dácia beléjutottak a
már műveltebb népek forgalmi vonalába, meg-
telepedik itt a római, tanyázik a gót és long-
gobard, sátrat út a hún és az avar. Mind el-
tűnik, alig hagyva mély nyomot a népek ez
országútján. És megállapodás még sincs, nem
is várható. Az avar birodalom omladékaiiban
meghúzzák magokat a szlávok, élet-halálharcot
vívva a nyugatról előre törő frank-német befo-
lyás ellen. Délkelet felől pedig egy eredetében
keleti pusztai ország, a bolgár terjeszti erre
határait.

És mégis, a népek s birodalmak e foly-
tonos változásában, felépülésében és össze-
omlásában, észlelhető bizonyos törvény és
szabály.

A nyugoti művelt népek, a római s némi-

is mutatta, hogy magáévá teszi őket épügy, mint addig mindent, a mit hallott, legyen az fiatal emberek számára készülő, kötelezettségekkel járó internátus, vagy a nőknek az egyetemek szabad hallgatási joga internátus nélkül: neki az mindegy, csak eszme legyen, olyan mindig akad, aki kürtöli.

Ennél a dolognál meg különösen könnyű volt a helyzet: megvolt az eszme, meg a terv, készen rá a pénz, csak a detail hiányzott. A tanácskozáson megadták a tagok ezt is s ime hol állunk, mi történt azóta? — Kibérelték a helyiséget! Csuda, hogy ennyit is megtettek. Félt hivatalosan hirdették továbbá, hogy az internátusnak Eötvös Loránd br. lesz a gondnoka, de biztosat még erről sem tudunk.

Augusztusban vagyunk, az új, Eötvös József-kollegium egy hónap múlva megnyílik s még vezetőjében is csak a megállapodás történt meg, hivatalosan kinevezve az síncs, tanáraitól, korrepetitoraitól, felügyelőitől, semmi hír, a pályázatot a harminc helyre kihirdették, melyszerint a kezdők mind nyelvészjelöltek lesznek, a másik 15-ből, hogy a reáliákra mennyi jut, nem tudjuk, de valószínű, hogy nem mind. De tegyük fel a valószínűtlen s akkor mit látunk?

Azt, hogy a leendő gondnok fizikus, annak van egy jó barátja, kinek a neve *Semsey*, régi pártolója a reáliáknak, felhasználja az alkalmat most is, gondoskodik három felügyelőnek uri ellátásáról, akik persze egytől-egyig természetdudósok; ad könyvtár-alapul 5000 frtot bizonyára szintén nem nyelvészeti munkák vételére. S a miniszter mit csinál? Azt, ami olyan gavallér gentlemantól, mint *Wlassics* Gyula, természetes: megköszöni a bőkezűséget, de maga még a gyakorlati részét sem követi, mert a többséget alkotandó, pláne az összes szám felében kezdő nyelvészjelöltek számára felügyelőkről, könyvtárról nem gondoskodik.

Lám, a belügyminiszter nem csak idejében kinevezte az anyakönyvi felügyelőket, hanem még tanfolyamra is berendelte őket; nem gondolná a közoktatási kormány, hogy az előleges tájékoztató az új felügyelőknél és általában az internátusnak is hasznára válnék?

De mit beszélünk felügyelőkről? hiszen az új internátusnak még nevét is *Semsey* Andor leveléből tudjuk, még szervezve síncs, nemhogy felügyelői lennének.

Méltán kérhető ekként a szives olvasó, mi mindent kürtölhetnek azok a dobverő, ha ime a közoktatási kormány semmit sem csinál?

Cikkünk felirata adja meg a választ: a minisztérium belső szervezete ime új beosztást nyert, tíz ügyosztály helyett lesz tizenkettő, vezetni fogják a régi emberek, mert hiszen ők mindenhez értenek.

Bizony, bizony, fáj a jelenlegi közoktatási kormány alantóságát látnunk a férfiat, kinek nagy tudománya és biztos keze megmutatta rövid hét hónap alatt a magyar kulturpolitikának évtizedekre az útját, fáj látnunk, amint

leg a frank, e területnek csak némely részét bírták hatalmuk körébe vonni. A Duna-melléki provinciák ép oly kevésbé éltek önálló életet, mint a frank Ostmark. Létük, fennállásuk egy távoli politikai központhoz maradt kötve mindvégig; annak hanyatlásával belőlük is eltávozott az erő. A hatalmas pusztai népek ellenben egyesítették az egész területet s bárminő megszárlat ért Etelének vagy Bajánknak kardja, markolatát a Tisza és Duna mellékén tartották erős kézben. De ez a rémes fegyver nem soká maradt épen a mindenfelől erre tóduló nemzetek küzdelmében. Egyszerre eltört, mint a húné, vagy lassanként eltompult mint az avar khánoké — és a volt jobbágyok toborzókoltak az elnyomók egyedüli emlékei, sírhalmaik fölött.

Más sors várt e földre, mint az, hogy a nyugoti népek függő tartománya, vagy a keleti harcok pásztorok tanyája és székhelye legyen.

Ujra keleti, harcos, pásztor nép jelenik meg a küzdőtérre a húnra s avarra emlékeztető. Ez a nép, a magyar megoldja az ezredéves geográfiai és történeti problémát. Önálló birodalmat alapít, melynek itt a központja és ereje, és immár egy ezredév viszontagságai közt az örökös válságok e földjén nyugalmat állapít meg a népek torlódó hullámzásában és fejleszti a műveltségét.

Megoldotta azáltal, hogy megmaradva Ke-

lvonul kedvenc intézetének falai közé, régi kedvesei, a tanítványok körébe, vezetőjéül az önmaga teremtette és dicsőült atyja nevével viselő intézetnek s ha látjuk ezt az intézetet, hogy így csonkán, bénán kell alapítóját falai közé fogadnia: eszünkbe kell, hogy jussanak a zsol-tár hangjai:

„Öröködbe, Uram, pogányok jöttenek!”

Y. I.

EGYHÁZI ÉLET.

Protestáns püspökök értekezlete

Miskolcra telegrafalják: A református püspökök ma Kun Bertalan püspök elnöklése alatt értekezletet tartottak, amelyben az egyházi politikai törvények végrehajtása körül követendő eljárást vitatták meg. Jelen voltak: Kiss Áron és Papp Gábor ev. ref. Sárkány Sámuel Baltik Frigyes és Zelenka Pál ág. ev. püspökök és számos pap.

A ma tartott konferencia ugyszólván előértekezlete volt az ősszel tartandó konventnek. Már a tavaszi konvent bizottságot küldött ki avval a feladattal, hogy javaslatot készítsen arra nézve, hogy az egyházi politikai törvények életbe léptetése után hogyan alakuljanak át a liturgiális szertartások s hogyan vezessék tovább az anyakönyveket, és milyen eljárás követendő általában cura pastorális szempontjából. A kiküldött bizottság a megfelelő utasítások kidolgozásával Mitrovics Gyula teológiai tanárt bízta meg. Ezt az elaborátumot ma fölülbírálták. A konferencián kizárólag belső egyházügyekről tanácskoztak és hogy a politikát távolról sem érintették. A mai napon megállapított szöveget, mely az egyházi politika életbe léptetése után követendő eljárást írja körül, beterjesztik az őszi konventre, a honnan majd mint egyenes utasítást meg fogják küldeni a lelkészi hivatalokhoz. A rövid ideig tartó értekezlet után Zelenka Pál püspöknél ebéd volt.

A „*Hazánk*” kerített magának „egy protestáns”, akinek köpönyege alatt kidühöngesse magát azon, hogy a prot. püspökök határozatait nem tudhatta meg rögtön s oka nem lévén ürügyet keresett s talált abban, hogy az értekezletre az unitárius egyházat is meghívták.

Nyugodt lehetett volna pedig az illető „protestáns”, mert abban a tudósításban, a melyből vette, hogy az értekezlet eredményét titokban tartják, olvashatta volna azt is, hogy az unitárius püspök nem volt ott. És ha ott lett volna?

A magyar protestánsokat mi úgy ismerjük, mint akik szeretnek a törvénynek engedelmessé válni. Nem is nézve azt, hogy az unitáriusok úgy vált ki a lutheranizmusból, mint az utóbbi a katholicizmusból, tehát ez igazi protestáns, már az unit. egyházat a bevett felekezetek közé sorozó 1848 XX. tc. szavai szerint is annak kell azt tartania minden magyar protestánsnak.

let népének, egyuttal magáévá tette Nyugot szellemét.

Nemzeti történetünknek mind a mai napig e kettős mozgalom: az idegen betolyás befogadása és az eredeti önállóság érvényesítése adja meg világtörténeti jelentőségét és legfőbb érdekét.

E történetnek első korszakát szándékozunk elbeszélni, azt, melyben a nemzet megalakul s helyét Európa államai között saját véréből való fejedelméi által elfoglalja és megszilárdítja.

Elmondjuk tudományunk segédesszövegeinek lehető felhasználásával, nem riadva vissza annak bevallásától sem, ha kutatásunk egyik vagy másik kérdésben nem juthat biztos eredményhez, úgy, hogy más megoldás tán ép oly valószínű és lehető, mint az, melyet mi találtunk.

Elmondjuk azzal a kegyelettel, melyet a történelem komoly szava követel s az igazságnak azzal a szeretetével, mely meggyőződésünk szerint, maga a legfőbb kegyelet.

Első könyv. A magyarok őstörténelme a honfoglalásig. Hogy mint jutottak a magyarok s rokonaik az Altáji hegység aljától a Káspitóiig, azt megállapítani ma már nem lehet. De hogy valamennyien onnan származnak, bizonyos. *Nagy-Magyarország*, melyben először tűnik fel a magyarok, mint külön nemzetek, az Ural hegység aljában a mai Baskiriában volt,

De nem is ez a *Hazánk* és hozzá hasonló protestáns cikkezőjének szemében a főbaj, „Mi szüksége van a protestantizmusnak a titkolózásra? Összefér-e ez a protestáns egyház presbiterium szellemével, amely a gyülekezetnek színe előtt intézi el a gyülekezetnek ügyeit, a nyilvánosságot megbecsüli és irtózik attól a titokzatosságtól, mely a konklavékhoz való, de a protestantizmus alapvető eszméivel meg nem fér?... már a tauácskozásnak a formája a konferenciázó testületnek az összeállítása olyan, a mi joggal hívja ki a kritikát.” Mondja jezsuita szemforgatással, alább, a katolikus felekezet érzékenységről szólva teljesen kimutatva lábát.

Ne csodálkozzunk e vádon, nem követelhetjük, hogy a *Hazánk* és társai tájékozva legyenek a protestánsok dolgai felől, már pedig „ignoti nulla cupido” s régi elv ó náluk az is, hogy „Caluminare audacter saepe aliquid haeret”, hogy vitte volna hát az a szél, mely a *Hazánk* col-hárfáján játszik, épen a konventi határozatokat a maguk valóságában a *Hazánk* protestánsának fülébe, pedig — tudunkkal — a Kálvintér nincs az Üllői uttól valami nagyon távol.

Különben tudhatta volna az „egy protestáns”, hogy a ref. konvent legközelebbi gyűlése kimondta (35 p.) hogy: 1. az anyakönyveket az egyházak ép oly hűséggel és pontossággal, mint eddig, ez után is megszakítás nélkül folytassák. 2. A többi (egyházi politikai) kérdésekre nézve mit tartsanak szem előtt. megbizsa e tekintetben a püspök urakat és még minden egyházkerületből egy férfit, hogy a jövőre nézve egy tájékoztatót készítsenek a lelkészek számára és azt a legközelebbi konvent elé terjesszék.

Ugyanígy határozott az ág. evangélikusok egyet. gyűlése is, mi természetesebb tehát, mint az, hogy a tennivalót is közösen állapítják meg s csak örülni lehet neki, ha az unitáriusok is csatlakoznak e szükséges mozgalomhoz.

Ennek az értekezletnek törvényes alapja van tehát, melylyel épen a „presbiterianus szellem” kívánta „gyülekezet” ruházta fel s épen e gyülekezet szellemében járt el akkor, midőn kimondta, hogy „tanácskozásának eredményét a konvent elé terjeszti”, mind a mellett, hogy már az októberben tartandó konvent megnyílt előtt szükség volna rá.

Mi alapon követeli tehát az az „egy protestáns”, hogy hozzák a határozatokat nyilvánosságra. Épen olyan kívánság, mintha a kormány minden intézkedésének nyilvánosságra hozatalát kíváná valaki, mielőtt még az az országgyűlés elé vihető, vagy — rendelet esetén — kiadható stádiumban volna!

Ez az értekezlet megállapította a konvent elé terjesztendő *tájékoztató* szövegét, nyilvánosságra hozására azonban ma már csak a konventnek van joga, ha előadója Mitrovics Gyula azt az értekezlet előtt megtenni jónak nem látta!

Azt pedig csak meg fogja engedni az az

onnan szakadt az egyik rész nyugot felé Lebediába, a kozár és bessenyő szintén, rokonek közé. Midőn a magyar nemzet Lebediában ketté válik, a nyugoti rész, kárpótlásul a ketté szakadt testvérekért, a kozárok egy törzsét, a kabárokat nyeri meg. Velök együtt megy új hazát foglalni. Mint látni fogjuk, ez az elem oly tekintélyes volt, hogy már akkor észrevették hatását a magyar nyelv létrejövésére... mondja *Marczali*. De itt a bessenyők háborgatásai következtében ismét ketté kénytelen szakadni. „Mindegyik rész elhagyja Lebediát, az egyik rész a Kaukázus felé vonul meg (ahol most Zichy Jenő gróf kereste nyomait), míg a másik nyugotra menve Etelköz tartományában talált új hazát”, hol *Marczali* szerint majd egy századig laktak, mint a történelemben belépett nemzet; itteni viselt dolgaik közül a bolgár háború közismeretü. A következő, *A magyarok eredete és vándorlásai a hazai krónikák szerint* feliratu cikk végeredménye ez: „Hazai kutfőink alapján nem nyerhetjük az ősmagyar állapotoknak és azok változásainak csak némileg is megbízható képét. Még ott is, ahol csillog az igazi hagyomány nemes léme, nagy fáradtsággal és óvatossággal kell azt kiolvasztani a hozzá tapadt idegen ércék és földnemek közül.” — E művelet eredményét az V-ik fejezetben adja, hol így szól:

egy protestáns*, hogy erre Mitrovics Gyulát nem lehetett volna kötelezni?

Ha esetleg attól fél, hogy tulságosan kezeze talál ez a javaslat (mert hiszen ma még csak az) játszani a kormánynak, amit pedig maga sem tesz fel, mert hiszen megengedi, hogy nincs benne politikáról szó: tessék bevarni a konventet, majd ha tárgyalni fogják, hozzá szólhat.

Nem történt tehát semmi „hiba“, nem jutottak végzetes lejtőre a protestáns egyházak*, hanem elértük azt, hogy a minek mindig főcélnak kellett volna lennie, hogy t. i. egyesül erővel fognak a közös munkába, mert az ilyen munkálatoknál az volna a »végzetes hiba«, ami a prot. irod. társaság alapításánál történt (s ott sem volt helyes), ha akadna valami »erős köszikla, melyen az egymást felfaló fraternizálás megtörik«, mint ahogy az utóbbi esetben a *Hazánk protestánsa* Debrecen apostrofálja.

Baltik püspök bucsuzása. Baltik Frigyes evangélikus püspök, mint levelezőnk jelenti, augusztus 10-éről 25-ikére halasztotta Liptó-Szent-Miklóstól való bucsuzását. Ez alkalommal a püspök istentiszteletet és bucsuprédikációt fog tartani.

Egyházfelügyelői beigtató. Az osztrák evangélikus egyházaköztség az elhunyt Hamaliár Károly helyébe Groó Vilmos kir. tanácsos tanfelügyelőt választotta meg egyházfelügyelőnek. Az ünnepies beiktatás a minap történt meg. A szertartást Kemény Lajos lelkész végezte, mire Groó Vilmos letette a hivatalos esküt. Majd székfoglalóját tartotta meg nagyhatású, vallásos beszéd kíséretében. A beigtatói közgyűlésen úgy öröközték meg Hamaliár emlékét, hogy az általa tett alapítványt kibővítették. Az installáció öröme fényes lakoma volt aztán az evangélikus lelkész házában.

Egyházmegyei közgyűlések. A hegyaljai ágostai evangélikus egyházmegye a napokban tartotta évi rendes közgyűlését. Diósgyőrben Radványi István felügyelő és Farbak József főesperes elnökléte alatt. A múlt évi jelentés felolvasása alkalmával megjegyezte Farbak József, hogy az evangélikus egyház tisztelettel fogadja az új egyházpolitikai törvényeket és hazafias kötelességének tartja azok előtt meghajolni. A különféle előterjesztések tudomásul vétele után a közgyűlés elhatározta, hogy a tiszta-kerületi egyház közgyűlésére, amely 20-án kezdődik, képviselőket küld. — A *belső somogyi* református egyházmegye a múlt hónap 29-én tartotta meg évi közgyűlését Csurgon. A közgyűlésen felolvasták Begedy István esperes jelentését, amely szerint az egyház életében a múlt esztendőben határozott haladás konstataálható, tanítóknak és segédlelkészekben azonban még hiány van. Az esperes kijelentette, hogy Pap Gábor dunántúli református püspök e hónap 5-től 17-ig a Horvát-Szlavon missziói egyházakat fogja meglátogatni. Erre a közgyűlés Seregély Dezső nagy-

igen valószínű, hogy a magyar a törökség keleti részének egy ágát foglalja magában. Már történetének igen régi szakában érintkeznie kellett persa vagy iráni műveltségű népekkel. . . A magyarok utja az Altáj felől nyugotra hosszabb volt és nem ment északibb vonalon, mint a Kaspi tó mentén és a Kaukázus közelében. . . Másrészt a nyelvészet kétségtelessé tette, hogy nyelvünk egész alkatában, de szókincsünk nagyobb része is a finn-ugorhoz tartozik. De Konstantinos Porphyrogenetos mondja: »Tudnivaló, hogy a kabar nevezetűek a kozárok neméből származnak. Megtörtént, hogy pártosság tört ki és belső háboru ütött ki köztük, de az uralom győzött és a pártosok közül némelyeket levágtatott. Mások azonban elmenekültek és a turkokhoz jöttek a bessenyők mai földére (azaz Etelközbe); ott tanyáztak és nagyon összebarátkoztak velök, és kabaroknak neveztetek. Ők aztán megtanították a turkokat a kozárok nyelvére és mai napig is azon beszélnek, de a mellett birják a turkok másik nyelvét is. — Nem más ez — ugymond szerzőnk — mint a nyelvi vegyületeknek magyarázata. Meg van adva az idő és alkalom: a magyaroknak a kozárok körében való tartózkodása a kozár és turk nyelv tehát mindenesetre annyira különbözött egymástól, hogy az idegen is észrevette; a kozár nyelv tehát nem volt

kanizsai lelkész indítványára elhatározta, hogy a püspököt az egyházmegye területére jövelele alkalmával üdvözlik. Pap Gábor püspök ez utazása nem pusztán felekezeti, hanem magyar nemzeti szempontból is fontos Horvát-Szlavonországba ugyanis az utóbbi időben sok magyar költözött s így a püspök buzdító szavai a magyar érület erősítése szempontjából is jótékony hatással lesznek. Egyházkerületi képviselőül a jövő 3 évre a következőket választották meg: Peti Lőrincet, Németh Zsigmondot, Barkonyi Kristófot egyházi és Máthis Ferencet, K. Sebestyén Gyulát, Matolcsi Józsefet a világi részéről. Végül jelentést tettek a közgyűlésnek arról, hogy a csurgói új gimnázium építését a tavasz előtt nem lehet megkezdeni, mivel a legutóbbi betérjlesztett költségvetés a vallás- és közoktatásügyi minisztertől még nem érkezett vissza. — *A felső-baranyai ev. ref. egyház* tegnap tartotta meg Harkányon Szilágyi Dezső, a magyar képviselőház elnökének, mint a felső-baranyamegyei ev. ref. egyházmegye világi gondnokának, elnökléte alatt közgyűlését, melyen több ügyet intéztek el.

Az ülés után bankettet rendeztek az elnök tiszteletére, a ki rövid beszédet mondott. Ha végig tekint a magyar államélet alakulatain — ugymond — azon tapasztalatra jut, hogy valahányszor ténynyé vált egy szabadelvű eszme és az átment az életbe, a szabadelvűség elleneségei nem szüntek meg ellene működni és mindent elkövettek, hogy az ne menjen át a gyakorlati életbe. Most is, mikor a szabadelvű alkotások életbeléptetésének küszöbéhez értünk, ugyanezen jelenséggel találkozunk. Annál nagyobb feladat vár az igazi szabadelvűekre; bizik a magyar nemzet szabadelvűségében és bölcsességében, mely ezen ellenzéssel szemben érvényesülni fog. Kifejti, hogy a ref. egyházmegye virágzása mindig a szabadelvűség virágzásával esett össze és azon meggyőződésének ad kifejezést hogy a magyar államélet csakis a szabadelvű alapon lehet nagy. Csakis ezen alapon emelhetjük nagygyá a hazát, melynek dicsőségében és nagygyá tételében mindig része volt a ref. egyháznak, melynek fölvirágoztatására emelte a je'nevők tüntető eljenzése közepette poharát.

Délután folytatták az ülést.

Egyházi gyűlés. A lőcsei evangélikus egyházaköztség augusztus 4-én tartotta meg az évi közgyűlését Nagy Árpád dr. egyházfelügyelő elnöklése mellett. Az évi jelentés, amelyet az ülés elején felolvastak, számot adott az egyházaköztség erkölcsi, anyagi és szellemi viszonyairól. A gyűlés folyama alatt hálás köszönetet szavaztak Hermann Gusztávnak, a presbiterium disztagjának, aki 22 ezer forintos alapítványt tesz az iskola javára. Tudomásul vették utóbb, hogy az elmúlt iskolaévben 160 tanuló látogatta az egyházaköztség népiskoláját, hogy a dvoreci templomot ez év őszén fogják megáldani.

turk nyelv. Akár úgy magyarázzuk a dolgot, hogy a kozárok ugor alattvalói csatlakoztak a magyarokhoz, akár pedig úgy, hogy a kozárok maguk voltak ugorok, magát a dolgot kétségbe vonni nem igen lehet. Mivel pedig a kabar tanították meg a turkot nyelvére, világos, hogy a turk nyelv azelőtt más, azaz igazán turk, török volt. — Ezekben tán kimondtuk a tudományos világot annyira érdeklő és foglalkoztató magyar nyelvkérdésnek lényegét és legvalóbbszínű, mert történetileg is igazolható megfajlását. A magyar nyelvet már a X. században is keverék nyelvnek tartották, turk és kozár, vagyis ugor elemekből. — Mielőtt tehát a magyar jelen hazájába költözött, már megtette az első, legfontosabb lépést azon a pályán, melyen a körülmények azóta is haladni készitk és melyen még tovább is kell haladnia. Idegen elemeket olvasztott magába, anélkül, hogy elvesztette volna politikai egységét, nemzeti voltát és szellemi voltát, nyelvének sajátosságait. Minden ily beolvasztásnak emlékét megőrizte nyelvének rétegeiben. És nyelve elég szilárdnak és hajlékonynak bizonyult az idegen alkotó részek befogadására, fölemelésére, eredeti szerkezetének lényeges megváltozása nélkül.

Kohányi Gyula.

Folyt. köv.)

Református népgyűlés Kispesten. A kispesti református templom ügyében Kispesten tegnap népgyűlés volt az iskola udvarában. Megelőzőleg istentiszteletet tartottak szabad ég alatt, amelyen Török József reform. lelkész mondott szép beszédet. Ezután megkezdődött a gyűlés Papp Károly fővárosi ref. pap elnökléte alatt. Egyhangulag elhatározták, hogy a templomépitést még ez évben megkezdik, hogy az jövőre a milleniumi ünnepségekre elkészüljön. Nyomban ezután megkezdődött a gyűlés, mely 809 forintot eredményezett.

Esperességi gyűlés. A bányási ág. ev. esperesség rendes évi gyűlését az idén augusztus 21-én Pancsován tartja, melyre mint onnan írják — huszonöt egyházaköztség küld képviselőket. Az esperességi gyűlés elnökei Kramár Béla főesperes és báró Ambrózy Béla főgondnok. A gyűlés után a képviselők Belgrádba rándulnak.

Ref. középiskolai vallástanárok értekezlete. A ref. középiskolai vallástanárok augusztus végén Debrecenben orsz. értekezletet tartanak. Kerekes Endre zilahi tanár a gimnáziumi vallástani tanterv és tankönyvekről, Nagy Gyula debreceni felsőbb leányiskolai tanár, a felsőbb leányiskolai tanterv és tankönyvekről, Tabajdi Lajos szatmári és Gergely Károly nagy-bányai lelkészek: a nem ev. ref. felekezeti középiskolákban vagy középiskolai jelleggel bíró más tanintézetbe járó ev. ref. vallásu tanulók vallástani oktatásáról, Bányay Sándor a gimnáziumi tanulók valláserkölcsei neveléséről, az ifjusági istentiszteletekről és ifjusági könyvtárakról, Barla Szabó Jenő a gimn. egyházi ének tanításáról, Elek Lajos debreceni tanár: a valáserkölcsei élet ápolásáról az internátusokban fognak értekezni.

TUDOMÁNY.

Hatodik nemzetközi földrajzi kongresszus Londonban. Egész határozottsággal lehet állítani, hogy a brit uralom és hatalom megszilárdításához és nagy elterjedéséhez hozzájárult az a körülmény, hogy Angolországban mindig igen nagy súly volt fektetve a földrajz tanítására. A földrajzi tudománynak magában Angolországban néhány száz eglete van, amelyek mind nagy vagyonnal és főképén számos kiváló munkaerővel rendelkeznek. Ezeknek a tényezőknak összműködése hozta létre azt, hogy az angolok földrajzi látóköre sokkal kiterjedtebb, mint bármelyik európai népé. És épen ezért kiváló jelentőségű a földrajz tudományára nézve az a nemzetközi kongresszus, amelyet Londonban szombaton az Imperial Institute nagytermében a yorki herceg elnökléte alatt nyitottak meg. Az angol földrajztudósok a legutolsó berni nemzetközi kongresszus alkalmával felvetették az eszmét, hogy a legközelebbi kongresszus színhelye London legyen és a kongresszus el is fogadta a tervet. Az egyesült királyságok egész diplomáciai világa élén az uralkodónóval a legmelegebb érdeklődéssel visítotték a kongresszus iránt és a maguk részéről is mindent elkövettek, hogy az mennél impozánsabb legyen. A szervezés és rendezés óriási munkája öt kiváló tudós kezében volt, akik az évszázad második felében ezt a legjelentőségtebb világgongresszust és a hozzácsatolt földrajzi kiállítás előkészületeit fényesen elvégezték. A morális támogatás a legnagyobb mérvű volt, mert a brit tudományos világ a legkiválóbb alakjaival volt képviselve, Stanleytól kezdve a legutolsó tengerészhadnagyig, aki Ugandában, Indiában vagy Ausztráliában földrajzi érdemeket szerzett magának. Az imperial institut óriási termei alig tudták magukba fogadni a földrajztudomány legkiválóbb képviselőit. Ausztria-Magyarország tizenöt taggal volt képviselve, ezek között volt Vámbéry Ármin, Lóczy Lajos, Erődy Béla, Déchy Mór, Szlatin basa, gr. Széchenyi Andor. Azonkívül ott voltak a tudomány világhírű jelesei közül Reclus Elisee, Bonaparte Lorand herceg, dr. Capus, Lavesseur, Nordenskjöld. A monarchia két kiváló képviselőjét Penek és Paulitschke tanárokat a kongresszus tiszteletbeli alelnökeivé választották meg. A kongresszuson a világ összes földrajzi egyesületei képviselve voltak. A yorki herceg a legelőzékenyebben teljesítette elnöki tisztségéből folyó kötelességeit. Messzehalható hangon lendületes beszédben nyitotta meg a

kongresszus üléseit a királynő, a walesi herceg és a kormány nevében. A yorki herceg megnyitó beszéde után, amelyet az ezernyi hallgatóság nagy tetszéssel fogadott, Clement R. Markham a Royal Geographica! Society elnöke üdvözölte szívélyes szavakban a kongresszus tagjait. Megható jelenet volt, amidőn a világon levő összes földrajzi egyletek elnökeinek nesztora Daly, egy nyolcvan éves aggasztán lépett a podiumra és a britt geográfusok üdvözlését a többi geográfusok nevében megköszönte. Majd végül ismét a yorki herceg beszélt, melynek végső szavaiba belekaptak a Strauss János zenekara által játszott „God save the queen” akkordjai. A herceg meghívására a kongresszus tagjai az intézet kertjébe mentek le, ahol mindennemű frissítők voltak számukra elkészítve. Másnap kezdődtek a kongresszus tudományos tárgyalásai, melyekről jövő számunkban tudósítunk.

TANÜGY.

Uj egyetemi tarárok. A király a válás- és közoktatásügyi magyar miniszter előterjesztésére dr. Alexander Bernát egyetemi magán- és középiskolai rendes tanárt a budapesti Tudomány Egyetemen a rendszeresített illetményekkel a bölcsészet történetének nyilvános rendkívüli tanárává, továbbá a kolozsvári Tudomány Egyetemen a francia nyelv és irodalom részére szervezett tanszékre dr. Haraszi Gyula, budapesti tudomány egyetemi magán- és állami főreáliskolai rendes tanárt nyilvános rendes tanárrá nevezte ki.

Nőnevelő Pápa. A dunántúli ev. ref. egyházkerület támogatásával a pápai ref. egyházmege Pápa a városi polgári és elemi leányiskolákkal kapcsolatban leánynevelőt állított fel, melynek célja a leányok házas és vallásos nevelése, másfelől alkalomnyújtás arra, hogy a nők előtt nyitva álló életpályákra a növendékek kellő előkészülhessenek. Az egyházkerület az intézetet nagy anyagi támogatásban részesíti. miáltal lehetővé teszi, hogy, dacára a mérsékelt eltartási díjnak, megfelel az ily intézet irányában támasztható jogos követelményeknek. Az ellátási díj évenként 180 forintban van megállapítva, mely három részletben fizetendő. Körülményeiknek és magaviseletüknek figyelembe vételével egyesek kedvezményes díjjal is felvétetnek; a kedvezményes díj 140 forint. Az intézetbe 6-15 éves leányok valláskülönbség nélkül vétetnek föl. Jelentkezni az intézet felügyelő bizottságának elnökénél, Kis Gábor lelkésznel lehet.

Az új iskolaév. A pozsonyi ág. ev. theologiai akadémián a jövő tanév szeptember 10-én fog kezdődni; a tandíj 22 forint, mely két részletben fizetendő. Az akadémiának minden hallgatója élvezheti az alumneumot évi 29 frtnyi díj lefizetése mellett. Az alumneumi ingyen asztal elnyeréséért a folyamodványok augusztus 15-ig az igazgatóságához nyújtandók be. Az akadémián a jövő évben husz különféle ösztöndíj kerül kiosztásra körülbelül 2000 ft összegben.

A Comenius-társaság új magyar tagja. *Ebenspanger* Jánost, a felső-lövői ev. tanintézetek h. igazgatóját a Comenius-társaság tagjává választotta. A díszes kiállítású oklevelet a közelmúlt napokban szolgáltatták kezeihez.

Tanítók gyűlése. A gőmörmegei református tanítóegyesület a minap tartotta meg Putnokon az évi közgyűlést *Tóth* Sámuel elnöklése mellett. *Szombathy* László főjegyző jelentésével kezdték meg a tanácskozást, aki a választmány s az egyes szakosztályok múlt évi működését vázolta. Hosszasan értekeztek aztán ama kérdés fölött, hogy az egyesületnek minő álláspontot kell elfoglalnia a millenniummal szemben. Sokan szóltak a tárgyhöz s végül kimondták, hogy az egyesület történetét fölküldik a kiállítás tanügyi osztályába. Megállapodtak aztán abban is, hogy a jövő évi tanügyi kongresszusra *Tóth* Sámuel s *Szombathy* Lászlót küldik el az egyesület képviselőitében.

Nők a pétervári egyetemen. Az orosz hivatalos lap már közölte a pétervári női orvosi intézetre vonatkozó alapszabályok jóváhagyását.

Középiskolai tornatanárok kurzusa. A közoktatásügyi miniszter rendeletére hirdett pót-tornatanafolyam hallgatói, nagyobbára középiskolai tanárok, már javában tornásznak

a Szentkirályi utcai tornacsarnokban. Reggel 7 órától déli 12 ig tartanak az elméleti és gyakorlati előadások; a tanfolyam hallgatói hetenkint fokozatos menetgyakorlatokat s kirándulásokat is tesznek a főváros különböző részeibe. Délutánonként a tornacsarnok nyári helyiségeiben s a torna-egyesület nagy játszótérén a játékok különböző fajtáiból nyernek oktatást. Az előadásokat, a melyek hat héti tartanak, *Maurer* János, *Szedlacsek* Lajos tornatanárok és dr. *Korotnai Árpád* kerületi orvos tartják.

Egy tanító a debreceni kollégiumnak. *Szalay* Ferenc hosszú-pályi nyugalmazott ref. tanító, a kollégium egykori növendéke, 4000 ft-os alapítványt tett a debreceni főiskolában tápintézeti és egyéb célokra.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Régi magyar freskóképeket fedezett fel *Nemes* Ödön Maros-Torda vármegye, Nyárad-Szt.-László községében az unitárius egyház templomának falain; a templom eredetileg román stílusban volt építve s e korból maradtak fenn a szentély déli falán a freskók, míg a hajót később átalakították s freskóit ekkor levakarták. Mint a *M-g*-ban leírja, a kompozíció középpontját a *Megváltó* alakja képezi, kisebb gót-diszitményes körökbe foglalt szentek és szimbolumok körében; a boltozat alatt hat apostol látható s úgy az alattuk levő piederstálon, mint a szentély diadalívén remek virág-diszitmények vannak. Érdekesekek még az itt ott feltűnő név és évszám bekarcolások, melyek még azon időből származnak, mikor a templom a katolikusoké volt.

Magyar általános levelező és házi titkár. Gyakorlati útmutatás a közéletben előforduló mindennemű családi és más levelek keresk. és üzleti fogalmazmányok és folyamodványok szerkesztésére. Számos példával felvilágosítva. Szerkeszti *Knorr* Alajos. 3 ik javított és bővített kiadás. Budapest. Kiadja Nagel Ottó 15 füzetben, 25 kr-ával. Az I. füzet már meg is jelent belőle.

Márvány-óriás. Pozsonyból írják: A legnagyobb márvány-tömeg, amelyet az utóbbi években Carrarában fejtettek, a minap került ki *Paolo Triescornia* bányából. A Fadrusz-féle pozsonyi Mária Terézia lovas-szobor számára fejtették ki a hegyből ezt a márvány-óriást. Az érteke járó 21.000 ft első 7000 ft-os részletét most fizette ki Pozsony városa, miután a fejtési munkát a bányában bevégezték, amiről a Carrarában készült és Pozsonyba elküldött fénykép is tanuskodik. A háznői magas vakító fehér márvány-tömeget Monumento Maria Terézia felirat látható a képen; a fejtésben résztvevő munkások és művezetők állanak körülötte. A márvány árának második részletét a kőnek a kikötőbe érkezésekor, a harmadikat a szobornak a millenniumkor leendő leleplezése után kell lefizetni.

A betléri Andrassy-kastély műkincese. A szilicei barlangkutatók érdekes kirándulásukat a Roznyótiól félórányira, vadregényes helyen fekvő és *Andrassy* Géza gróf tulajdonát képező betléri várkastély megtekintésével fejezték be. A műkincesekben és érdekes emlékekben gazdag kastély termeiben *Mauzer* dr. uradalmi orvos kalauzolta őket. Mindjárt a bejáratnál szemükbe tünt *II. Rákóczy* Ferenc remekművi mozaikból készült arcképe, melyet az amatőr fotográfusok rögtön le is fényképeztek. A több métermáza súlyú arckép értékét 40,000 ft-ra teszik. A 15 századbéli sisakok, csatazászlók mellett ott látható a kastély félemeleti termében az elhalt *Andrassy* Manó gróf ritkaság-gyűjteménye, melyet afrikai utjában szerzett. A képtár értékesebb darabjai: a szabadságharc egyes epizódjait ábrázoló festmények, a berlini kongresszust ábrázoló híres festmény sikerült másolata és több nagy értékű olajfestmény. A kastély parkjában bosnyák kávéház van, melyben az *Andrassy* grótok indiai vadászszákmányai vannak felhalmozva. A kávéház előtt miniatűr ágyuk láthatók. Allítólag ezek egyikével lőtt az apjára, *Andrassy* István lovassági tábornokra a saját édes fia, mikor megtudta, hogy az édes anyját *Andrassy* István megcsalta, aminet ez a „*Lősei fehér asszony*” c. regényben ékesen meg vagyón írva. A kávéház mellett vizesés van, melyet az amatőrök szintén lefotografáltak.

Petőfi és Tompa reliquiák a murányi romok közt. Az e napokban Murányban járt szilicei barlang-kutatók érdekes emlékek feliratokra bukkantak a murányi vár romjai közt levő turista-házban, mely ott áll a hol régente a sütő házak állottak. A midőn *Petőfi* Sándor 1846-ban Gőmörben járt, meglátogatta a murányi várat, hol a menedékháznak akkoriban még ujdontatott ajtajára késével ezen szavakat vágta ki: „*Petőfi* Sándor 1846. július 14-én.” Ezen felirat után következik *Tompa* Mihályné. Ezen becses feliratokat úgy őriztette meg a murányi uradalmi felügyelőség, hogy üvegfedelet csináltatott reá, mely vagy 20 évig védte a portól, szennyől de később, a 60-as évek elején letört az üvegráma s elkallódott, de a falirátokat a nagy költők, iránti kegyelemből teljesen megőrizte a rongálástól az oda járó turista közönség.

Kölcei-szobor Nagy Károlyban. A Nagy Károlyban felállítandó Kölcei-szobor elkészítésével a szobor bizottság tudvalevőleg *Kallós* Edét bizta meg. *Kallós* már elkészült a szobor mintázásával s azt már legközelebb be is mutatja a bizottságnak. A szobor leleplezési ünnepét a jövő év elejére tervezik.

Nemzetközi művészet-történeti kongresszus. A múlt év végén Kölnben tartott internacionális művésztörténeti kongresszus az akkori kereskedelmi miniszter meghívására egyhangulag elhatározta, hogy legközelebbi kongresszusát 1896-ban, a kiállítás idején, Budapesten tartja. Erre a kongresszusra, a melynek előkészítő bizottsága *Lützov* Károly műtörténész elnöksége alatt már megkezdte az előkészítés munkáját, szokatlan nagy érdeklődéssel néznek a szakkörök, mert több nagy-érdeklődő dologban, a melyeket már éveken át megvitattak, most kell meghozni a végleges döntést. Többek között a budapesti összsejövételre halasztották a határozatokat a firenzei nemzetközi művésztörténeti intézet szervezése dolgában is. Ez egy oly intézet lesz, a hol a világ minden részéből az e szakra pályázó tanárok a legkiválóbb tudósok előadásait hallgathassák, olyan környezetben, a mely a művésztörténeti fejlődésének leggazdagabb forrásait tárja fel. A vallás és közoktatásügyi miniszter már most gondoskodik, hogy a kongresszus tudományos becsü anyagát ne csak a külföldi szakemberek munkássága adja, hanem már most ad megbízást önálló és hazánk művésztörténeti adataiból merített előadások tartására. A kongresszus után kirándulásokat is terveznek a hazai nevezetesebb emlékművek megtekintése végett, így: *Kassára*, *Bártfára*, *Jaákra* stb. A kongresszus a jövő évi szeptember végén lesz.

UJDONSÁGOK.

A magyar szent korona tulajdona. Érdekes leirat érkezett az igazságügyminiszteriumtól az I-III. ker. kir. bírószákhöz, mint tkkvi hatóságához. „A kir. miniszterelnök urnak aki ez évi jul. 25-én 2177. M. E. sz. a kelt átirata szerint 3 császári és apostoli királyi felesége Ischlben ez év július 6-án kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni máltóztattot hogy a budai kir. várpalota és tartozékai az új telekkönyvi betétek szerkesztése alkalmával a Magyar szent korona tulajdonául telekkönyveztessenek.” Megjegyzendő, hogy eddig a királyi várpalota a K. und K. Hof Aerar tulajdonául volt telekkönyveztetve.

Halálozás. *Kovács* Ferenc, Hódmező-Vásárhely volt országgyűlési képviselője, kir. tanácsos, a magyar tudományos akadémia tiszteletbeli tagja hunyt el e hó 5-én Tátra-Füreden, hova üdülni ment. Széllhűdés érte a hetvenkét éves férfit, kinek neve különösen a legutóbbi években Hódmező-Vásárhely határán tul is ismertté lett azon hat kötetes munkája révén, melynek címe: „Az 1843-44. évi országgyűlési alsó tábla kerületi ülésének naplója.” Ezen országgyűlésen mint jurátus vett részt Csongrád megye követe, *Klauzál* Gábor, a későbbi miniszter oldalánál s ekkor tett jegyzeteit kiegészítve adta ki a fentebbi cím alatt a múlt évben saját költségén. Élete legnagyobb részét a haza, szülővárosa, Hódmező-Vásárhely és egyháza, a református egyház szolgálatában töltötte s nagy vagyonából bőven áldozott a jótékonykodás és művelődés céljaira is. Igy 5000

frnyai alapítvánnyal létet adott a hódmező-vásárhelyi szeretetháznak a református főgimnázium javára ugyanakkora alapítványt tett, legutóbb pedig, midőn egyháza érdemei elismeréül életnagyságu arcképét megfestette s azt ünnepélyes közgyűlésén leleplezte, 10,000 ftos alapítványt tett egy új református templom építésére. Közgazdasági tekintetben is sokat köszönhet neki Hódmező-Vásárhely, melynek két ízben volt országgyűlési képviselője. Utóbbi időkben visszavonulva élt s nagy művén dolgozott, melylyel oly hasznos szolgálatot tett a magyar történelemírásnak. Gyermeke nem volt, rokonai vannak ugyan, de valószínű, hogy vagyona legnagyobb részét jótékony és művelődési célokra hagyta. Holttestét hazaszállították.

A thuzséri eset törvény előtt. Salamon Ella tragikus halála mégis törvényszék elékerül. Mint ugyanis nyíregyházi levelezőnk telegrafálja, a miniszteriumból most érkezett le az igazságügyi orvosi tanács véleménye mely büntetendő cselekedetet lát Neukom halálos hipnotizálásában. Legközelebb tartják ebben a szenzációs ügyben a törvényszéki tárgyalást.

Kolera hir. Przemyslból a lembergi Dzennik Polskinak azt jelentik, hogy néhány nap óta az ottani helyőrségben nagy arányú kolera dühöng. Egy ezredben napjában átlag 60 betegség fordul elő. A betegség szíptomái magas testi hőfok, heves gyomorgörcs, hányás. A katonai hatóság az éretlen gyümölcs túlságos élvezetének tulajdonítja a betegséget, de állítolag oly egyének is megbetegednek, akik nem ettek gyümölcsöt. A polgárság körében is fordultak már elő koleraesetek. Ma 400 beteget van a przemysli helyőrségnek. — Régi dolog, hogy a katonaságnál optimisztikus felfogás uralkodik és titkolódzás folyik az ilyen jellegű járványos megbetegedésekkel szemben. A przemysli járvány egészen komolynak látszik még így is és erősen figyelmeztet bennünket itt Magyarországon, hogy hivatalosan és szigorúan megtegyenek minden lehető intézkedéseket, amelyek csak megtehetőek ez alkalomból. A veszedelem hálistennek még távol van tőlünk, de a közönség nevében, most, jó előre a legszigorubb és legkörültekintőbb intézkedéseket várjuk el az állam, a hatóságok részéről. És mindenkit külön, személy szerint figyelmeztetünk, hogy a higiénie idevágó ismert szabályai szerint éljen, gyomrára, ételére vigyázzon, minden gastrikus megbetegedésnél sürgősen orvoshoz forduljon.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Anyakönyvi felügyelők tanfolyama.

A belügyminiszter — mint a B. T. jelenti — augusztus 21., 22., 23. és 24. napjaira az összes anyakönyvi felügyelőket Budapestre a belügyminisztériumba berendelte, ahol a felügyelők a jelzett napokon és pedig délelőtt és délután is tartandó gyakorlati tanfolyamban fognak részt venni. A tanfolyamon az előadásokat Lukács György dr. belügyminiszteri titkár, az anyakönyvi ügyek belügyminiszteri előadója és Tóry Gusztáv dr. igazságügyminiszteri osztálytanácsos, az anyakönyvi ügyek igazságügyminiszteri előadója fogják tartani.

Községi jegyzők szaktanfolyama.

A torontálmegyei községi és körjegyzők szaktanfolyamát, amelyet 1889-ben Rónay Jenő akkori alispán kezdésére létesítettek, s amelyeket azóta a torontálmegyei jegyzői egyesület vett át, szeptember 1-én nyitják meg újból. A tanfolyam tart a következő év június hónapjáig. Jegyzői állásra ugyan nem képesít a tanfolyamon nyert bizonyítvány, de a sikerrel végzett hallgatók a minisztérium 1894 március 9-én kelt rendelet szerint a jegyzői állások betöltésénél előnyben részesülnek, ha külön a jegyzői vizsgálatot is letették. A kurzus székhelye Nagybecskerekben van. Az évi tandíj 30 ft. Fölvételnek mindazok, akik igazolni tudják, hogy az 1883. évi I. tc. életbelépése óta megszakítás nélkül jegyzők vagy segédjegyzők működtek. A fölvétel iránt augusztus 15-ig kell folyamodni, akár szóval, akár írásban.

Egy józan hang. Román Miron, a gör. kel. román egyház feje nyílt pásztorlevelet intézett egyháza lelkeszeihez, amelyben felhívja

őket, hogy a szentesített egyházpolitikai törvényeket tartsák tiszteletben és engedelmessé tartsák azok rendelkezéseinek. A metropolita e hazafias tette sehogysem tetszik a román sajtónak, mely most kikel Román Miron ellen és a román papokat a magyar klérus és egyház-
tűzzel-vassal küzdenek a polgári házasság ellen. A „Tribuna”, „Unitea” és „Dreptatea” egyforma heveséggel kelnek ki a metropolita ellen és a magyar klérus eljárását állítják követendő példának. A román papok tehát a magyar klérustól fogják megtanulni, hogyan kell ellenszerezni az állam törvényeinek.

Az állami anyakönyvvezetők. A múlt számunkban ismertett anyakönyvvezetői kinevezések után a folytatás pár napig késett. Nosza nem is késtek a reform ellenségei, élükön a „Magyarország” gal és a „Hazánk”-kal, no, meg természetesen a „Magyar Állam”-mal (különös, hogy épen ezek a lapok akarják legalább címükben az egész országot képviselni a „Nemzet”-tel szemben), hogy a kinevezések megakadásáról, a költségek elégtelen voltáról stb. vadabbnál vadabb kacsákat szét-röpíteni s az eredmény az, hogy 6-an ismét megjelent Bács-Bodrog-, 7-en Komáromvármegye anyakönyvvezetőinek névsora az eddigi hat mellé s a felhivatalos „Bud. Tnd.” azt jelenti, hogy anyakönyvvezetők kinevezése akadálytalanul történtek és a belügyminiszter sokkal inkább el van foglalva az oly nagy számban jelentkezők közül való kiválasztással, semhogy valahol arról lehetne szó, hogy alkalmas egyéneket keresni kelljen. A Hieronymi volt belügyminiszter által az anyakönyvvezetők kinevezésére kért 800.000 forint tökéletesen elég és helyiség hiányában egy anyakönyvi kerületben sem fog késni a hivatal felállítására. — A most kinevezettek közt van: 182 jegyző, 3 szolgabíró, 1—1 főbírtokos, ev. ref. tanító (Komárom megye) és községi orvos; a helyettesek között: 101 jegyző, s-jegyző és községi irnok, 2 községi orvos, 1—1 községi bíró, ev. ref. tanító és magánzó. Csütörtökön, 8-an pedig megjelent a fehérmegyei anyakönyvvezetők kinevezése. 77 ki nevezett anyakönyvvezetők közt csak egy nyug. táviratist van, a többi jegyző, a 4 helyettes közs. pedig 3 jegyző és 1 adószedő. Wlassics miniszter a polgári anyakönyvvezetés életbeléptetésére vonatkozólag a törvényhatóságokhoz körrendelettel intézett, mely így hangzik: Jelen rendelettel egyidejűleg felhívom az egyházi főhatóságokat, hogy a hatóságuk alá tartozó anyakönyvvezetőket utasítsák, hogy az általuk vezetett anyakönyvek ama példányait, melyeket az 1827. évi XXIII. törvénycikk első paragrafusában a törvényhatóságoknak beszolgáltatni tartoznak, f. évi szeptember hónap utolsó napján a szokott módon lezárják s azokat f. évi október hónap első felében az illetékes törvényhatóságoknak beszolgáltatassák. Utasítom ennél fogva a törvényhatóságokat, hogy amennyiben a jelzett anyakönyvi példányok f. évi október hónap első felében be nem érkeznek, azok beküldését záros határidő alatt szorgalmazza s a netalán mégis késedelmezőket további intézkedés végett nálam jelentse fel.

A Martinovics-ünnep és a klerikálisok. Hogy a klerikális sajtó szent buzgalma minő stílus-gyakorlatokra ragadtatja magát, annak már sok diszes példáját mutattuk be a hasábkon. De ezeknek a koszorujában is kiváló hely illeti meg azt a cikkelyt, amelyben a „Fehérmegyei Napló”, a klerikális párt főközlönye, a Martinovics-ünnep előkészületeit kommentálja. A jellemzetes cikkely többek között a következőket hirdeti kövér betűvel:

„Még nem tudjuk, hogy a kormány mennyiben fog résztvenni a Martinovics-ünnepen, de azt tudjuk, hogy Magyarország katolikus népe ott lesz augusztus 20-án Budapesten és védelmére kelve a Szent Jobb kéznek, minden áron meg fogja akadályozni a Martinovics-ünnepet. Tüntetni fog Martinovics ellen és szét fogja robbantani azt a bandát, amely a kormány oltalma alatt meg meri ünnepelni a haza, az oltár, a trón ellenségét. És akkor el fog dűlni, ki uralkodik Magyarország szent földjén: Szent István szelleme-e, avagy Martinovics Ignácé? A rend szelleme, avagy a forradalom-é? A kereszténység-e szelleme-e, avagy a szabadsághívás-é?”

Szent kötődések. A Magyar Államban „egy esperes-plébános” eleve tájékoztatja hi-

veit, hogy a polgári házasság életbeléptetése után minő eljárást fog követni az egyházi házasság-kötések alkalmával. Részemről — írja — hacsak a püspöki kar másképp nem rendelkezik, következő eljárást fogom követni. Híveim közül azon jegyes-párokat, kik először polgárilag, de utólagosan egyháziak is akarják házasságukat megkötni, mindaddig a templomi szószékről nem hirdetem ki, míg házasságukat polgárilag nem kötötték meg. Ha ez megtörtént, akkor fogadom őket s teljesen ugyanazon eljárást fogom követni, melyet egyházzam a jegyesekre, a kihirdetésekre s esketésre nézve jelenleg is előir. — *Hirdetni fogom a szószékről N. N. legény (vagy özvegy ember) veszi magának házastársul N. N. hajadont* stb. Biztosíthatjuk — írja a „M. H.” — az esperes-plébános urat, hogy ezt nem fogja cselekedni. Nem pedig két okból. Először is azért nem, mert nem áll jogában a kihirdetést megtagadni a jegyesektől, pusztán azért, mert ezek a polgári házasságot még nem kötötték meg. Ha az egyházi házasságkötésnek nem forog fenn semmi kanonikus akadálya, az esperes-plébános ur tartozik a jegyespárt kihirdetni, akármennyi idővel a polgári házasság megkötése előtt. Kötelességévé teszik ezt pedig a tulajdon egyházi törvényei. Hogy nem adhatja össze a már kihirdeteket mindaddig, míg ezek a polgári házasságot még nem kötötték, ez más fejezet; ezzel már az állam törvényeinek tartozik. De ez nem mentheti fel attól, hogy a kihirdetést illetőleg egyházi kötelességét teljesítse. Ezenkívül le fog mondani szép tervéről az esperes-plébános ur még egy másik okból. Nevezetesen azért, mert be fogja látni, hogy ez a dacoskodás, ha egyáltalán kivihető volna, nem vezetne egyébre, csak arra, hogy az egyházi házasságkötések száma jelentékenyen megcsappana. Mert sokan gondolkodnának úgy, hogy, ha az egyház az ő törvényes házasságukat három hétre okvetlenül konkubinatusnak akarja bélyegezni, bármennyire rajta vannak az illetők, hogy házasságukat egy időben egyháziilag is megáldassák, akkor bizony a három hét eltelté után is csak meglesznek valahogy anélkül, hogy az egyház is érvényesnek ismerje el a házasságukat. Ez meglehet, nem volna helyes, de sok esetben így történnék. Vajjon ezt akarná az esperes-plébános ur? Aligha. Különböznek ezek a nyaréji álmódosások hamar véget fognak érni; az esperes-plébános ur rövid időn meggyőződik majd róla, hogy: igenis, a püspöki kar másképp fog rendelkezni.

A belügyminiszter rendelete a személyes szabadság ügyében. Több vidéki közigazgatás és törvényhatóság kérdést intézett felettes minisztériumaihoz, miképpen járjanak el az egyes emberek letartóztatása ügyében és hogy a fővárosi magy. királyi államrendőrség által követett módozat helyes-e? Igen sokszor merült fel ez a fontos kérdés, mert a székes-fővárosi államrendőrségnél a bünygyi letartóztatások tekintetében azt a gyakorlatot követik, hogyha valamely vidéki közigazgatási hatóság büntett vagy vétség miatt valakinek letartóztatását és odakisérését kéri, a fővárosi rendőrség a letartóztatást foganatosítja ugyan, azonban az átkísértetéshez megkívánja, hogy a megkereső vidéki közigazgatási hatóság a lehető legrövidebb idő alatt a letartóztatás elrendelésére bírói határozatot eszközöljön ki. Ilyen bírói határozat nélkül a fővárosi rendőrség az átkísértetést mindenkor megtagadta. A fővárosi rendőrségnek ez a gyakorlata egy felmerült eset alkalmából kérdés tárgyává tétetvén, a belügyi és igazságügyi miniszter felülvizsgálta az ügyet. A válaszukban úgy a belügyminiszter, mint az igazságügyminiszter helyeselték a rendőrség eljárását és az egyéni szabadság érdekében fentartandónak moadtották ki. Ebből kifolyólag a belügyminiszter egy körrendelet bocsátott ki, melyben utasítja az összes vidéki törvényhatóságokat, hogy mindenkor és minden esetben a fővárosi rendőrség eljárásához alkalmazkodjanak. A f. v. rendőrség különben még a bírói körövények alapján is a legnagyobb óvatossággal jár el a letartóztatások körül, mert még az így letartóztatott ember bekísértetése előtt is az illető kir. bíróságnál táviratilag kérdezősködik, hogy a körövény fönnáll-e. Ezt a rendőrség szintén a személyes szabadság megóvása érdekében teszi, minthogy többször tapasztalta, hogy a körövényeket vagy egyáltalában nem, vagy csak igen ritkán vonják vissza.

Külföld.

A román királyipár hétfőn, f. hó 5-én délután érkezett Ischlbe, hol királyunk, a királyné és Gizella főhercegnő, Goluchowsky gr. külügyminiszter és Eulenburg gr. német nagykövet fogadták. Még az nap udvari ebédre voltak hivatalosak, este pedig mindkét királyi pár színházban volt. Másnap látogatást tett a román királynál a mi uralkodónk, mely teljes egy óráig tartott. Általában feltűnik a két uralkodó közt levő bizalmas viszony, valamint az, hogy a fentemlített államférfiakat a román király külön kihallgatáson fogadta, sőt Goluchowsky az uralkodók schafbergi kirándulásán is részt vett. Mind e jelek megerősítik azokat a híreket, hogy a két állam között már régebben közös megállapodások történtek, ha formális szövetségbe a mai napig nem léptek is, minnek küszöbön álltát hirdették ugyan, de a mit megcáfolták. Nem hagyható ugyanakkor figyelmen kívül az sem, hogy egyik budapesti lap *Sándor* szerb király ischli látogatását. másik pedig egyenesen szerbiának a békeszövetségbe történt belépését jelzi, mindketten más forrásból.

Augusztus 7-én a délelőttöt a román királyi pár termeiben töltötte, ahol Lipót bajor herceg hosszabb ideig tartó látogatását fogadta. Tíz óra előtt megjelent St. Quentin gróf alezredes, a román király mellé beosztott szárnysegéd, hogy a „Románia csillagá”-nak jelvényeit megköszönje, követték őt a többi udvari méltóságok, akik román rendjeleket kaptak. A román király kísérete osztrák rendjeleket kapott, Prepanu ezredes a Ferencz József-rend közérkeresztjét kapta a csillaggal. A királyné értékes emlékekkel ajándékozta meg a román királynét. Tizenegy órakor királyunk és a királyné a fogadó elé hajtottak, hogy a román királyi pártól elbucsuzzanak és azt a pályaudvarra kísérik, ahol a királyi családnak valamennyi ott időző tagján kívül Goluchowsky gróf és Szécsen követségi tanácsos is megjelent. A közönség az egész uton lelkesen éljenzett. Tizenkét óra tájban jelentek meg az uralkodók a pályaudvaron. A királyné és a román királyné visszavonult egy szalonkocsiba és ott sokáig bizalmasan beszélgettek. Csak mikor a kocsit elhagyták, következett be a végleges bucsu, a két királyné ismételen megölelte és megcsókolta egymást. A román királyné az összes jelenvolt hercegnőket és hercegeket megcsókolta és elragadóan szeretetreméltó volt. Királyunk segítette föl a kocsiba, amelynek lépcsőjéről zsebkendőjével integetett, míg a román király az ablakból szalutált. 11 óra 44 perckor a Claudy udvari tanácsos vezette udvari különvonat elhagyta Ischl, a román királyi pár egyelőre Innsbruckba utazott.

Merénylet egy Stambulov-párti prefektus ellen. Szófia aug. 4. — Tatar-Bazardzsikban a mult este Malakiev prefektust késsel megtámadta egy ember és megsebesítette. A megtámadott Stambulov-párti volt s így az ellene intézett merényletet is oly színben tüntetik fel, mintha az politikai gyilkosság akart volna lenni. Az „Agence Balcanique” kijelenti, hogy a Malakiev ellen elkövetett merényletnek semmiféle politikai indoka nem volt. A tettes egy az alsóbb osztályhoz tartozó részeges gyümölcs-elárusító, ki miután szóváltásba keveredett Malekieval, ittas állapotban ütést mért Malekieval mellére. A sebesülés könnyű. Midőn a tettes kijózanodott, kijelentette, hogy nem emlékszik az eseményre. Tehát ismétlődik a hivatalos organumoknak Stambulov halálakor mutatott viselkedése.

A bolgár fejedelem Magyarországon. Ferdinánd bolgár fejedelem — mint Bécsből táviratozzak — ma Karlsbadból Fülöp kurgbi herceg magyarországi birtokára utazott, ahonnan még e hét folyamán visszautazik Ebenthalba. Onnan a fejedelem nejével és Boris herceggel Szófiába utazik. Mária Lujza fejedelemné és Boris herceg ma Schwarzauból elutaztak Ebenthalba.

KÖZGAZDASÁG.

Statisztikai és demográfiai pályadij. A VIII. nemzetközi és demográfiai kongresszus alkalmából Kőrösi József, a főváros statisztikai hivatalának igazgatója, három pályadijat tűzött ki, melyekre azonban pályamunka nem érke-

zett; Kőrösi most a határidőt meghosszabította s a föltételeket módosította. A pályakérdések ezek:

1. A népszámlálások kritikai története és függelékkel: a demológia lényegének tárgyalása.

2. A születési statisztika és a Malthusianismns fejlődésének kritikai története.

3. A halálzási statisztika és a halandósági tabellák fejlődésének kritikai története.

Az első 1500 frankos díjat az 1897-ben tartandó legközelebbi kongresszus alkalmával adják ki. A pályamunka tüntesse föl alapossággal ama fejlődést, melyet a népszámlálás az utolsó félszázadban az európai nagyobb államokban és városokban, valamint az északamerikai Egyesült-Államokban elért, méltassa kritikailag ama törekvéseket, melyek e tekintetben szakegyesületekben (kongresszusokon stb.), statisztikai hivatalokban és az irodalomban kifejezésre jutottak, ezenkívül legyen figyelemmel arra is, hogy a nagy népszámlálások eredményeinek összehasonlíthatósága mennyire fejlődött. A függelékben a demológia foladata, terjedelme és állása, valamint az e tekintetben fölmerült különböző nézetek kritikai méltatása kívántatik.

A pályamunkák megbirálására a következő urak vállalkoztak: Bertillon Jakab dr. a városi statiszt. hivatal igazgatója (Páris); Bodio Luigi, az olasz kir. statiszt. hivatal főigazgatója, a nemzetközi statiszt. intézet főtájkára (Róma); John Vince dr. egyet. tanár (Innsbruck); Kőrösi József, a székes fővárosi statiszt. hivatal igazgatója (Budapest); Lexis W. dr. egyet. tanár, a nemzetközi statiszt. intézet alelnöke (Göttinga); Ogle W. dr. a Registran general

of births, daiths and mariages volt főnöke (London).

A pályamunkák angol, francia, magyar, német vagy olasz nyelven írhatók.

A díjat csak abszolút becsü munkának adják ki. A kézirat a szerző nevét tartalmazó lepecsételt borítékkal együtt 1896. december 31-ig Kőrösi József címére névtelenül küldendő be. A pályadijat a legközelebbi kongresszus ünnepélyes megnyitó ülésén adják át.

Törvény a helyiérdekű vasutakról.

Dániel Ernő, kereskedelemügyi miniszter, a helyiérdekű vasutakra vonatkozó törvényeket a változott viszonyoknak s az időközben szerzett tapasztalatoknak megfelelően módosítani és kiegészíteni, a városi és községi közúti vasutak, ugyszintén az alsóbbbrangu, nevezetesen bányá-, ipar-, erdei-, mezei stb. vasutak engedélyezése, építése üzletvitele körül kötetendő eljárást pedig szerves törvények útján szabályozni kívánja. A miniszter az ezekre vonatkozó törvényjavaslatok kidolgozásával Mándy Lajos miniszteri tanácsost bizta meg, aki közelebb külföldi tanulmányutra indul, hogy a külföldi törvényhozás hasonló tárgyú alkotásainak gyakorlati eredményeit szemügyre vehesse.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Debrecenbe való átköltözésem éppen most van folyamatban. Ez természetesen az „Ida emléke” expediciójában fenakadást okoz, amiért az érdekeltektől szíves bocsánatot kérek. A kívánt részek e hó folyamán, legkésőbb szeptember elején, kezükben lesznek. Szerkesztő.

H I R D E T É S E K.

Van

utánzott „TOKAJI COGNAC.” Ezek ugyan nagyon olcsók, de ép oly rossz és így még a legkisebb összeget sem érik meg. — Eme értéktelen utánzatok könnyen felismerhetők, mert:

1) nem az egyedüli és csakis Tokajban létező

ELSŐ TOKAJI COGNACGYÁRBÓL származnak,

2) ezen **TOKAJ VÁROS CZIMERÉVEL** nincsenek ellátva.

BEJEGYZETT
AZ ELSŐ TOKAJI

VÉDJEGYE
COGNAC-GYÁRNAK

TOKAJBAN.

Valódi csakis

TOKAJI COGNAC
TOKAJ VÁROS CZIMERÉVEL
AZ ELSŐ TOKAJI COGNACGYÁRBÓL, TOKAJBAN

a mely 1893—1894. évben, mint hiteles közjegyzői okirat bizonyítja
725,130 liter bort dolgozott fel.

Fenti eredeti Tokaji Cognac kapható: minden nagyobb fűszer- és
csemege-kereskedésben és gyógyszerárakban.